

Zuid-Nederland

Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad

Sfeerverslag bijeenkomst in Den Bosch | 16 november 2023

De klimaatscenario's liegen er niet om, maar er gebeurt al veel

Welke kennis, hulpmiddelen en tools zijn er de afgelopen tijd ontwikkeld op het gebied van klimaatadaptatie? Hoe gebruik je deze om sneller in te spelen op het veranderende klimaat? En vooral ook: hoe kunnen we elkaar daarbij helpen? Dit waren wederom de centrale vragen tijdens de vijfde bijeenkomst 'Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad', op donderdag 16 november. Zo'n 110 deelnemers gingen hierover in gesprek in het imponerende provinciehuis in 's-Hertogenbosch.

Dagvoorzitter Irene Poortinga van Samen Klimaatbestendig heet de deelnemers aan deze kennisdag voor Zuid-Nederland van harte welkom, mede namens Maarten van der Heide, voorzitter van het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland, dat deze dag mede heeft voorbereid. Ze is benieuwd: wie zitten er zoal in de zaal? Een inventarisatie leert dat zeker de helft van de aanwezigen overheidsmedewerkers zijn met klimaatadaptatie in de portefeuille. Ook Ruimtelijke ordening is aardig vertegenwoordigd. Er zijn ontwerpers en stedenbouwkundigen aanwezig, maar bij de omschrijving 'bedrijfsleven' gaan slechts enkele vingers omhoog. Maatschappelijke organisaties blijken hier vandaag niet vertegenwoordigd. "Maar", relativeert Poortinga, "uiteindelijk werken we allemaal voor de maatschappij."

KNMI klimaatscenario's

Keynote spreker van vandaag is Geert Lenderink van het KNMI. Hij geeft een toelichting op de nieuwe klimaatscenario's die het meteorologisch instituut in oktober presenteerde. Er zijn ruwweg vier scenario's opgesteld, laat Lenderink zien: voor een hoge en voor een lage CO₂-uitstoot, gekoppeld aan een droger en een natter weerbeeld. "De berekeningen waarop deze scenario's gebaseerd zijn, zijn heel complex", zegt de meteoroloog enthousiast. "Ik kan er uren over praten, maar dat zal ik hier maar niet doen." Wel legt hij uit dat de onzekerheidsmarges die in de scenario's worden meegenomen geleidelijk kleiner worden. "Het ongunstigste scenario zou wel eens realistisch kunnen zijn", waarschuwt hij. "Niet zozeer qua uitstoot, maar wel qua impact. We zien dat klimaatverandering in de praktijk steeds sneller verloopt dan we verwachten."

Droogte en hitte beter in beeld

Droogte en hitte zijn in de nieuwe modellen beter verwerkt dan in de vorige scenario's. "Wat we nu extreem vinden, zou in 2100 wel eens gemiddeld kunnen zijn", zegt Lenderink. "Dringen we onze emissies snel terug, dan blijven in ons land temperaturen van 40 graden of meer uitzonderlijk, maar in het scenario voor een hoge uitstoot zullen we die temperatuur vrijwel jaarlijks zien. Loopt de temperatuur wereldwijd op met meer dan 3 graden, dan gaan we hittegolven meemaken die kunnen doorlopen tot half oktober."

Tenslotte kondigt Lenderink aan dat er een revolutie gaande is in klimaatmodellering. "Geen AI, echt rekenwerk", voegt hij daar niet zonder trots aan toe. De 'grids', de geologische gegevens waarmee sinds kort gerekend kan worden, zijn veel gedetailleerder dan tot dusverre gebruikelijk. "Voor een klein land als Nederland maakt dat in voorspellingen een wereld van verschil." Hij laat zien hoe een hagelbui met stenen zo groot als tennisballen, die het zuiden van het land in 2016 trof, met de oude modellen helemaal zou zijn 'gemist'. "Vooral voor regionale modellen en hardnekkige problemen is deze nieuwe aanpak nodig", onderstreept de meteoroloog. Het KNMI heeft [11 dataproducten](#) beschikbaar voor gebruik door derden. Omdat niet elk product even geschikt is voor iedere toepassing, raadt Lenderink zijn gehoor aan om contact op te nemen met het KNMI voor een juiste toepassing.

Wat speelt er in de regio?

Frans van Efferen, regiocoördinator Klimaatadaptatie bij Waterkring West en Bas Hoefeijzers, adviseur Stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie voor de gemeente Breda belichten vervolgens wat er allemaal zoal speelt in de regio. Beiden zijn lid van de werkgroep kennisuitwisseling van Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland. Met die spreekwoordelijke pet op staan ze op het podium. "Veel aanwezigen hadden deze lezing ook kunnen geven", zeggen ze vooraf bescheiden, refererend aan de grote regionale expertise in de zaal. "Het grote nut van middagen als deze is uitwisseling", onderstreept Hoefeijzers. "Beter goed gejat dan slecht bedacht, tenslotte."

Vooraf stuurde het Platform een enquête uit,

met als centrale vraag 'Waar willen we graag van elkaar jatten?' De hierop genoemde [thema's staan samengevat in een sheet](#): geel gemarkeerde thema's komen tijdens deze kennisbijeenkomst aan bod; de groen gemarkeerde dragen nog een belofte voor de toekomst in zich, zoals Van Efferen het uitdrukt. "Daarover hebben we nog niet voldoende kennis in huis."

Praktijkvoorbeelden

Een reeks praktijkvoorbeelden en projecten volgt. Van het toekomstbestendig maken van bedrijfsterreinen, tot het samenwerken met woningcorporaties bij het maken van hitteplannen. Van de alarmklok die waterschappen luiden over de waterkwaliteit, tot projecten op het vlak van grondwaterbeheer en de droogte-agenda. De regio werkt samen met bewoners, doet aan integraal vergroenen, verstrekt duurzaamheids subsidies en integreert de landelijke Maatlat voor klimaatadaptief bouwen en 'water en bodem sturend' in de ontwikkelingsplannen. "Deze voorbeelden", concluderen Hoefeijzers en Van Efferen, "laten zien dat we niet alleen praten, maar ook echt dingen anders zijn gaan doen. Er gebeurt echt al heel veel. Daar mogen we best trots op zijn."

Kennisrevue

Gemma van Eijdsden, adviseur bij Rijkswaterstaat, laat in een sneltreinvaart een selectie zien van de vele kennishulpmiddelen die beschikbaar zijn op het Kennisportaal Klimaatadaptatie via de [projectpagina van het NKWK onderzoekslijn Klimaatbestendige Stad](#), en als download via [KennisRevue Kennis in Regio x Klimaatbestendige Stad 2023](#).

Voor iedereen die zich bezighoudt met klimaatadaptatie zijn hier handige tabellen, kennisoverzichten, rekentools, handreikingen en praatplaten te vinden. Voor de opgave zelf, maar ook voor de onderbouwing van strategievorming. De tools bieden inzichten voor de ontwerpfasen en indicatoren voor te nemen maatregelen. Recente toevoeging aan de kennisbank is het overzicht van Groenblauwe netwerken en nieuwe interactieve tools voor het ontwerpen van maatregelen tegen hitte en droogte. "De waterkwaliteit krijgt het hierdoor flink om de oren. Die wordt ook meegenomen", toont Van Eijdsden.

Lagerhuisdebat

Na dit informatiebombardement nodigt organisator Carleen Mesters het publiek uit voor een actieve kennismakingsoefening en aansluitend voor het inmiddels niet meer uit deze bijeenkomsten weg te denken Lagerhuisdebat. Voor elk van de geponeerde stellingen stellen de voorstanders zich aan de ene, de tegenstanders aan de andere kant van de zaal op.

Ook in regio Zuid-Nederland maakt vooral de stelling 'Integraal werken is versnellend/vertragend' de tongen los. Uiteindelijk lijkt er consensus te ontstaan rond de visie dat integraal werken aanvankelijk vertraagt, maar uiteindelijk wel degelijk versnelling oplevert. Na het delen van een aantal voors en tegens, verandert een klein aantal deelnemers van mening. "Als we wachten tot iedereen mee is, duurt het te lang", luidt een argument. Een ander signaleert dat "vooral in communicatie veel winst te halen valt, en daarmee versnelling."

Verdiepende deelsessies en plenaire afronding

Na een korte pauze gaan de deelnemers uiteen voor verdiepende deelsessies die vooral gericht zijn op het delen van praktijkkennis en -voorbeelden. De sessies vinden plaats in twee rondes en hebben als centrale thema's de landelijke Maatlat voor klimaatadaptief bouwen, 'water en bodemsturend' en integrale financiering.

Na afloop volgt er nog een korte plenaire afsluiting, waarin klimaatadaptatie-adviseur Freek Huijser (IenW), Frans van Efferen, Bas Hoefeijzers en Maarten van der Heide vraagt naar hun bevindingen van deze middag. Hoefeijzers zag veel bekende gezichten en vond het goed om te netwerken, zegt hij. Maar hij was vooral onder de indruk van de kennisproducten NKWK. "De meeste daarvan kende ik nog niet." Van der Heide signaleert dat het goed is om kennis met elkaar te bespreken in plaats van alleen maar online te verzamelen. "De volgende stap is: met de instrumenten aan de gang gaan. Ze helpen bij het maken van keuzes, bij het voeren van het gesprek. We hebben vandaag mooie dingen aangeraakt, maar we zijn nog lang niet klaar."

